

ЎТМИШГА НАЗАР

7 ЖИЛД, 12 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
ТОМ 7, НОМЕР 12

LOOK TO THE PAST
VOLUME 7, ISSUE 12

ТОШКЕНТ-2024

Бош муҳаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош муҳаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори,
профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари
университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Агзамова Гулчеҳра Азизовна
тарих фанлари доктори, профессор,
ЎзР ФА Тарих институти

Бурдиашвили Майя
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Кожақеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори, доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика
университети

Аминова Азиза Марксовна
тарих фанлари доктори, доцент,
Навоий давлат педагогика институти

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори,
Тошкент ирригация ва кишлок
хужалигини механизациялаш
муҳандислари институти
Миллий тадқиқот университети

Худайқулов Тулқин Дўстбоевич
Тарих фанлари доктори (DSc)
Шаҳрисабз дала педагогика институти

Гоффоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори, профессор
Самарқанд давлат университети

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори, профессор,
Қариш муҳандислик-иқтисодиёт
институти

Халикова Раҳбар Эргашевна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент давлат техника университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Эшов Боходир Жўраевич
тарих фанлари доктори, профессор
Қариш давлат университети

Маҳкамova Надира Раҳмановна
тарих фанлари доктори, профессор,
Тошкент ахборот технологиялари
университети

Кебадзе Мадонна
тарих фанлари доктори,
Телави давлат университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори, доцент,
Нукус давлат педагогика институти

Мустафасева Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари доктори
Ўзбекистон Фанлар академияси

Ерметов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Хайдаров Ғайратбек Мирзапўлатович
тарих фанлари доктори, профессор,
Андижон давлат университети

Расулов Абдуллажон Нуриддинович
тарих фанлари доктори, профессор
Наманган давлат университети

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори, профессор
Санкт-Петербург Тарих институти

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон давлат тарихи институти

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори, профессор,
Қозоғистон Миллий университети

Хайдаров Муродилла Махмудалиевич
тарих фанлари доктори, профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Тожибоев Музаффар Турдйбоевич
тарих фанлари доктори, профессор,
ИИВ Академияси

Алиева Лале
тарих фанлари доктори,
Озарбайжон давлат университети

Саипова Камола Давляталиевна
тарих фанлари доктори, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори,
Догистон мустақил университети

Иноятова Диларам Маниглиевна
Тарих фанлари доктори (DSc), профессор
Ўзбекистон Миллий университети

Дорошенко Татьяна Ивановна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Ширванова Тарана Амирага кызы
тарих фанлари номзоди, доцент,
Азербайджон давлат
иқтисодиёт университети

Мирзалиев Улуғбек Бегмурзаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), Гулистон
давлат педагогика институти

Нуруллаева Шоира Кушназаровна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Урганч давлат университети

Толибоева Нодира Одилжоновна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон
жаҳон тиллари университети
Масъул котиб

Теймураз Ахалмосулишвили
тарих фанлари номзоди, профессор,
Телави давлат университети

Джоробекова Айнура Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Қозоғистон дипломатия академияси

Рахмонқулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исаков Бахадир Нигматуллаевич
тарих фанлари номзоди,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Холмуродов Дилшод Рашидович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), Жиззах давлат
педагогика университети

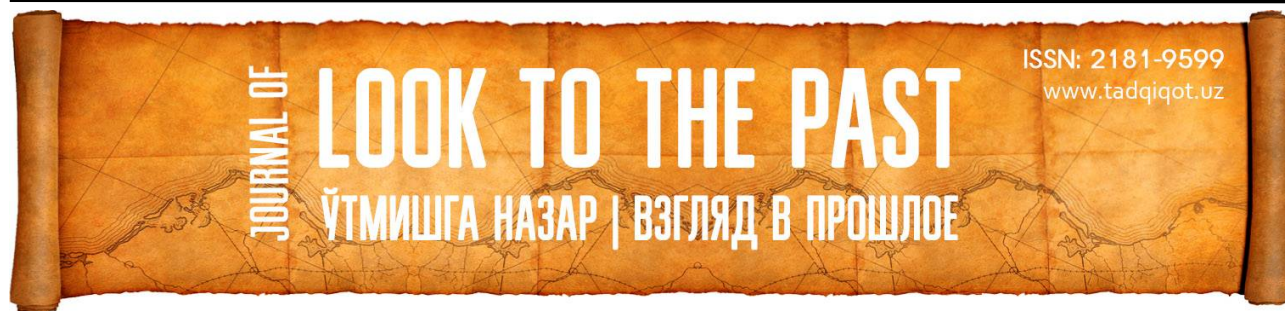
Одилов Абдор Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети
Масъул котиб

Тўхтабасев Аъзамжон Шарипхўжаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент,
Наманган давлат университети

Халмуратов Бахтиёр Режавалиевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент,
Наманган давлат университети

Алимардонов Отабек Қудратович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доценти
Ўзбекистон Миллий университети

1. Nodira Babadjanova O‘ZBEKISTON MILLIY TARAQQIYOTINING YANGI BOSQICHIDA IJTIMOIIY BARQARORLIK VA MAMLUKAT TARAQQIYOTINI TA‘MINLASHDA MILLATLARARO TOTUVLIK VA DINIY BAG‘RIKENGLIK – MUHIM OMIL.....	5
2. Laylo Begimqulova TEMURIY MALIKALARINING KELIB CHIQISHIGA DOIR AYRIM MULOHAZALAR (Saroy Mulk xonim va Xadicha begim misolida).....	13
3. Abduvali Berdiyev O‘ZBEK XONLIKLARINING ERON, AFG‘ONISTON, TURKIYA VA HINDISTON DAVLATLARI BILAN O‘ZARO ELCHILIK ALOQALARI VA UNDAN KO‘ZLANGAN IQTISODIIY - SIYOSIIY MAQSADLAR.....	18
4. Alisher Jalilov SIYOSIIY ELITANING TURKISTONNI MILLIIY-HUDUDIIY CHEGARALANISHIGA MUNOSABATI VA O‘ZBEKISTON SSRning TASHKIL TOPISHI.....	27
5. Бахром Джалолов COBET ХУКУМАТИНИНГ БОЛАЛАРНИ ХУҚУҚИЙ ҲИМОЯЛАШ ТИЗИМИ: МУАММО ВА ЕЧИМЛАР.....	33
6. Sherzod Djurakulov САМАРҚАНД МУЗОФОТИНИНГ ЮҚОРИ ПАЛЕОЛИТ ДАВРИ ЁДГОРЛИКЛАРИ.....	39
7. Саховат Захидова ХОЖАГОНИЙЯ-НАҚШБАНДИЙЯ ТАРИҚАТИ “ҲИМОЙАТ” ТИЗИМИНИНГ СЎНГГИ ТЕМУРИЙЛАР ДАВРИ ИЖТИМОИЙ СИЁСАТИДАГИ ЎРНИ.....	44
8. Икрамжон Исмаилов ЎЗБЕКISTON ЁШЛАРИНИ ХОРИЖДА ТАЪЛИМ ОЛИШЛАРИДА ДАВЛАТНИНГ РОЛИ.....	49
9. Энажон Нишанбаева ИЖТИМОИЙ ШЕРИКЛИК МУНОСАБАТЛАРИНИНГ ТАДРИЖИЙ РИВОЖЛАНИШ БОСҚИЧЛАРИ (ХОРИЖ ТАЖРИБАСИ МИСОЛИДА).....	57
10. Жамшид Пиримкулов ТОШКЕНТЛИК АДАБИЁТ ВА САЊАТ НАМОЁНДАЛАРИ (XIX АСР ИККИНЧИ ЯРМИ – XX АСР БОШЛАРИ).....	63
11. Gulxayo Xasanboyeva O‘ZBEKISTON QISHLOQ XO‘JALIGINING RIVOJLANISHI, TARMOQDAGI ISLOHOTLAR.....	69
12. Рашид Холмуродов ТАРИХЧИЛАР ТОМОНIDАН O‘LKAMIZ ETNOGRAFIYASI VA ETNIK ТАРИХИНING O‘RGANILISHI.....	73

Икромжон Исмаилов,

Наманган муҳандислик-технология институти
“Ижтимоий фанлар” кафедраси катта ўқитувчиси
ikromjon4242@gmail.com

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИ ХОРИЖДА ТАЪЛИМ ОЛИШЛАРИДА ДАВЛАТНИНГ РОЛИ

For citation: Ikramjon Ismailov. THE ROLE OF THE STATE IN EDUCATING YOUTH OF UZBEKISTAN ABROAD. Look to the past. 2024, vol. 7, issue 12, pp.49-56

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.14497524>

АННОТАЦИЯ

Мақолада мустақиллик йилларида Ўзбекистон ёшларини олий таълим тизимида халқаро андозаларга мос равишда таълим бериш борасида амалга оширилган ўзгаришлар билан бирган ривожланган хорижий давлатларининг олий таълим муассасаларида республиканинг соҳалар бўйича кадрларга бўлган эҳтиёжларидан келиб чиқиб ёшларни таълим олишларини қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилган ислохотлар ва юз берган ўзгаришлар ўрганилган.

Шунингдек, мустақилликнинг дастлабки 25 йилида бу соҳада бир қатор ижобий натижаларга эришилган бўлсада, 2018 йилдан бошлаб ёшларни хорижда таҳсил олишларини давлат томонидан қўллаб-қувватлашга қаратилган ислохотлар тезлашиб, бир қатор ижобий натижаларга эришилганлиги, бу ўзгаришлар республика иқтисодий тармоқларини замон талабларига мос мутахассислар билан таъминлашга хизмат қилаётгани илмий таҳлил этилган.

Калит сўзлар: Таълим, халқаро ҳамкорлик, бакалавр, магистратура, жамғарма, “Эл-юрт умиди”.

Икромжон Исмаилов,

Наманганский инженерно-технологический институт
Старший преподаватель кафедры Социальных наук
ikromjon4242@gmail.com

РОЛЬ ГОСУДАРСТВА В ОБУЧЕНИИ МОЛОДЁЖИ УЗБЕКИСТАНА ЗА РУБЕЖОМ

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются изменения, произошедшие за годы независимости в образовании молодежи Узбекистана в соответствии с международными стандартами в системе высшего образования. А также, изучены реализуемые реформы и изменения, произошедшие в высших учебных заведениях развитых зарубежных стран в части

поддержки образования молодежи исходя из потребности республики в кадрах по специальностям.

Также, хотя за первые 25 лет независимости в этой сфере был достигнут ряд положительных результатов, начиная с 2018 года, реформы, направленные на поддержку молодежи в обучении за рубежом, были ускорены и достигнут ряд положительных результатов, и эти изменения служат обеспечению отраслей экономики республики специалистами, отвечающими научно анализируемым требованиям времени.

Ключевые слова: Образование, международное сотрудничество, бакалавриат, магистратура, фонд «Эл-юрт умиди».

Ikramjon Ismailov,

Namangan Institute of Engineering and Technology
Senior Teacher of the Department of Social Sciences
ikromjon4242@gmail.com

THE ROLE OF THE STATE IN EDUCATING YOUTH OF UZBEKISTAN ABROAD

ABSTRACT

The article discusses the changes that have occurred over the years of independence in the education of the youth of Uzbekistan in accordance with international standards in the higher education system. Also, there were studied the implemented reforms and changes that have occurred in higher educational institutions of developed foreign countries based on the republic's need for personnel in specialists in terms of supporting the education of youngsters.

Also, although a number of positive results were achieved in this area during the first 25 years of independence, since 2018, reforms aimed at supporting young people in studying abroad have been accelerated and a number of positive results have been achieved, and these changes serve to provide the republic's economic sectors with specialists who meet the scientifically analyzed requirements of the time.

Index Terms: Education, international cooperation, bachelor's degree, master's degree, “El-yurt umidi” Foundation.

1. Долзарблиги:

Бозор иқтисодиёти талабларига мос юқори билимга эга бўлган кадрларни олий таълим тизимида тайёрлашда бу соҳадаги халқаро ҳамкорлик муҳим аҳамият касб этади. Давлат раҳбари Ш. Мирзиёев “Ҳар бир олий таълим ва илмий-тадқиқот даргоҳи нуфузли чет эл университетлари ва илмий марказлари билан ҳамкорликни йўлга қўйиши шарт”[1] – деб таъкидлаганида ҳам олий таълим тизимида муҳим бўлган масалалардан бирига алоҳида эътибор қаратган эди. Айнан ривожланган давлатлар олий таълим муассасалари билан икки томонлама ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйиши, мамлакат ривожига катта ҳисса қўшадиган кадрлар тайёрлаш имкониятини беради. Шу жиҳатдан мустақилликнинг дастлабки йилларидан бошлаб олий таълим тизимида хорижий ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйишга алоҳида эътибор қаратила бошланди.

2. Методлар ва ўрганилганлик даражаси:

Мақолада умумқабул қилинган методлардан илмийлик, холислик, тарихийлик, умуминсонийлик, ворисийлик тамойиллари асосида Ўзбекистон ёшларини хорижда таълим олишларида давлатнинг роли илмий таҳлил этилди.

3. Тадқиқот натижалари:

Олий таълим тизимида хорижий ҳамкорлик алоқаларини йўлга қўйиш борасида биринчилардан бўлиб амалга оширилган ўзгаришлардан бири, бу республиканинг иқтидорли талабалари, ёш педагог ва олимларни жаҳондаги етакчи олий таълим муассасаларида таълим олишлари, малака ошириш ва тажриба оширишлари учун ўқишга юборилиши бўлди. Мустақиллик йилларида мамлакатнинг иқтидорли ёшларини давлат томонидан хорижий

олий таълим муассасаларида таҳсил олишларини ташкил этиш бўйича олиб борилган ишлар ва ислохотларни шартли равишда тўрт босқичга бўлиб ўрганиш мумкин:

Биринчи босқич – 1991-1997 йиллар.

Иккинчи босқич – 1997-2003 йиллар.

Учинчи босқич – 2003-2018 йиллар.

Тўртинчи босқич – 2018 йилдан кейинги йиллар.

Юқоридаги даврлаштиришдан келиб чиқиб, биринчи босқичда қуйидагиларга асосий эътибор қаратилди. Жумладан, Ўзбекистон мустақилликни қўлга киритгандан сўнг бозор иқтисодиётига асосланган давлат қурилишида янги соҳалар бўйича талаб қилинаётган кадрларни нафақат маҳаллий олий таълим муассасаларида, балки хорижнинг етакчи олий таълим муассасаларига ўқишга юбориш орқали тайёрлашга киришилди. Масалан, мустақилликка эришилгандан сўнг олий таълим соҳасида халқаро ҳамкорлик алоқалари кенгайтирилиб, бу борада Туркия, Франция, Покистон, Хитой ва бир неча Европа давлатлари билан шартномалар тузилди. Натижада 1992/1993 ўқув йилида 2000 та ўзбекистонлик ёшлар Туркия университетларида, Сурия, Арабистонда, Покистонда, Ҳиндистонда, Мисрда, Европа университетларида ҳамда АҚШ олий таълим муассасаларида таълим олишлари йўлга қўйилди[2].

Бундан ташқари даврлаштиришнинг биринчи босқичида нафақат талабаларни, балки иқтидорли ёш олимлар ва аспирантларни ҳам чет эл олий ўқув юртларига қисқа ва узоқ муддатли малака ошириш учун юборишга ҳам эътибор қаратилди. Хусусан, 1993 йилнинг бошидан йил сўнгига қадар республика олий ўқув юртларидан жами 60 нафар аспирант ва профессор-ўқитувчилар хорижий мамлакатларнинг билим даргоҳларида ўз малака ва тажрибаларини ошириб қайтишган[3].

Мустақилликнинг дастлабки йилларида ёшларни хорижда таълим олишларини ташкил қилиш борасида бир қатор ижобий натижалар қўлга киритилди, албатта. Бу даврда бир қатор ёшлар ривожланган хорижий давлатларда таълим олишди.

Бироқ бу соҳада эришилган ижобий натижалар билан бир қаторда, хорижий мамлакатларда ўзбекистонлик талабаларнинг самарали ўқишларини ташкил этиш, чет давлатларга қисқа муддатли хизмат сафарларига мутахассисларни жўнатиш соҳаларида жиддий нуқсон ва камчиликлар мавжуд бўлган. Масалан, Миср, Америка Қўшма Штатлари ва Хитой Халқ Республикаси олий ўқув юртларида таҳсил олаётган ўзбекистонлик талабаларнинг ўқиш ва яшашлари билан боғлиқ бўлган масалалар юзасидан Республика Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги аниқ ва тўла маълумотга эга бўлмаган[4]. Бунга ўша даврда ёшларни чет эл олий таълим муассасаларида таълим олиш ва малака оширишларини республика миқёсида назорат қилиш ва уларнинг фаолиятини мувофиқлаштириб турувчи ташкилот ёки жамғарма мавжуд бўлмаганлигини асосий сабаб қилиб келтириш мумкин. Оқибатда эса, хорижда таълим олаётган ёшлар фаолиятини назорат қилишнинг имкони бўлмаган.

Хорижда таълим олиш учун юборилган талабаларнинг фаолиятини назорат қиладиган ва уларга тегишли маслаҳатлар бериб турадиган раҳбарлар ва ташкилотларнинг бўлмаганлиги туфайли, юқорида қайд этилган давлатлардаги ёшларнинг айримлари яхши ўқиш, юқори малакали мутахассисликка эга бўлиш ва чет тилларини пухта ўрганиш ўрнига тижорат ишлари билан шуғулланишган. Уларнинг ахлоқлари, тартиб-интизомлари ҳамда ўқишга ижобий ёндашмасликлари ҳақида вазирликка улар ўқиб турган ўқув юртларидан салбий маълумотлар келган.

Ёшларни хорижий таълим муассасаларида таълим олишларини ташкил қилиш борасидаги ислохотларнинг иккинчи босқичида юқорида келтирилган муаммо ва камчиликларга йўл қўймаслик бу соҳадаги ишларни самарали ташкил қилиш борасида бир қатор илохотлар амалга оширилди.

Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 7 январдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтидорли ёшларнинг чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш “Умид” жамғармасини тузиш тўғрисида”ги ПФ-1694-сонли

фармони[5] ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 30 декабрдаги “Устоз” Республика жамғармаси фаолиятини таъминлаш тўғрисида”ги 576-сон[6] Қарори қабул қилинди. “Умид” ва “Устоз” жамғармалари самарали фаолият юритиб, республиканинг иқтидорли ёшларини хорижда таълим олишлари учун салмоқли ишларни амалга оширди.

Жумладан, биргина “Умид” жамғармаси 1997-2003 йиллар мобайнида дунёнинг энг илғор G7 давлатлари қаторига кирувчи АҚШ, Канада, Буюк Британия, Франция, Германия, Италия ва Япония давлатларида жами 828 нафар стипендиатларни бакалаврият ва магистратура таълим йўналишларида ўқитган[7]. Юқоридаги йилларда республиканинг иқтисодий имкониятлари чекланган бўлса-да, келтирилган рақамдан билиш мумкинки, жамғарма 6 йиллик фаолияти давомида самарали натижаларга эришган. Шундан келиб чиқиб, кадрларни хорижда тайёрлашнинг иккинчи босқичида амалга оширилган ишлар салмоғи бўйича ижобий баҳо бериш мумкин.

Учинчи босқич 2003-2018 йилларни ўз ичига олади. Айнан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2003 йил 1 июлдаги “Истиқболли ёш педагог кадрлар малакасини ошириш ва тажриба алмашув тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-3272-сонли Фармони[8] қабул қилиниши билан учинчи босқич бошланди. Чунки фармонга асосан илгари республикада фаолият юритган “Умид” ва “Устоз” жамғармалари негизда “Истеъдод” жамғармаси тузилган. Мазкур жамғарма 2003-2018 йиллар мобайнида дунёнинг энг илғор давлатларида жами 914 нафар стипендиатларни стажировка ва малака ошириш таълим йўналишларида ўқитган[9]. Юқоридаги келтирилганлардан кўриниб турибдики, “Истеъдод” жамғармаси фаолиятини бакалавр ва магистрларни хорижда ўқитиш эмас, аксинча малака ошириш ва тажриба орттиришга асосий эътибор қаратди. Жамғарма фаолиятига эътибор берилса, шу ўн беш йил мобайнида жамғарма томонидан юқорида келтирилган 914 нафар истеъдодли ёшларнинг хорижда таълим олишлари молиялаштирилди. Бу рақамни “Умид” жамғармаси фаолият юритган йилларга солиштирганда камлигини кўриш мумкин. Бундан билиш мумкинки, ёшларни хорижда таълим олишларига қаратилган ишлар 2002-2018 йилларда мустақилликнинг дастлабки даврига нисбатан сусайди.

Чет элда ёшларни билим олишларини давлат томонидан қўллаб-қувватланишига қаратилган ишларнинг тўртинчи даври 2017 йилдан бошланди. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг истиқболли ёш педагог ва илмий кадрларнинг малакасини ошириш “Истеъдод” жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-5121-сон Фармони қабул қилинди[10]. Ушбу фармонга асосан, “Истеъдод” жамғармаси фаолияти тубдан такомиллаштирилди. Бундан ташқари, ушбу фармоннинг 5-иловасига мувофиқ 2017/2018 ўқув йилида чет элнинг етакчи таълим ва илмий муассасаларида педагог ва илмий кадрларнинг малака оширишлари ва стажировка ўташлари, олий таълим муассасалари битирувчиларини магистратура ва PhD дастурлари бўйича ўқитишнинг мақсадли Дастури тасдиқланди[11]. Дастурга асосан, республиканинг бир қатор олий таълим муассасаларидан чет эл олий таълим муассасаларида малака ошириш, стажировка ўташ, магистратура, докторантура бўйича таълим олиш учун республика бўйича жами 760 та мақсадли квоталар ажратилди[12].

Хусусан, Андижон давлат университети Зоология кафедраси ассистенти М.Зокирова “Истеъдод” жамғармаси гранти совриндори сифатида Россиянинг Санкт-Петербург шаҳрида 2018 йил 1-31 октябрь кунлари стажировкада бўлиб қайтди[13]. Андижон машинасозлик институти “Автомобилсозлик” кафедраси мудири т.ф.н., доцент Т.Алматаев, “Метрология, стандартлаштириш ва маҳсулот сифати менежменти” доценти З.Жўраев, “Машинасозлик ишлаб чиқаришини автоматлаштириш” кафедраси мудири т.ф.н., доцент Ё.Курбонов ҳамда ушбу кафедра ассистенти Ф.Думахоновлар 2018 йилнинг 12 октябрдан 9 ноябригача Россия Федерациясининг Буюк Пётр номидаги Санкт-Петербург политехника университетида бир ойлик малака ошириш дастурида қатнашиб келдилар[14]. Наманган муҳандислик-қурилиш институтидан “Истеъдод” жамғармаси гранти асосида 4 нафар профессор-ўқитувчилари

М.Бойдадаев, И.Ортиқов, Р.Мавлонов ва О.Фозиловлар Хитой Халқ Республикасининг Вухан технологиялар университетида 2018 йил 20 ноябрдан 20 декабргача 1 ойлик малака ошириш ўқув курсида ўқиб келдилар[15]. Қўқон давлат педагогика институти “Рус тили ва адабиёти” кафедраси ўқитувчиси Т.Аюпов “Истеъдод” жамғармаси томонидан эълон қилинган танловда ғолиб бўлиб, Россия Федерациясининг А.С.Пушкин номидаги Ленинград давлат университетида докторантура (PhD)га имтиҳонларни мувафаккиятли топшириб қабул қилинди. Шу билан бирга ушбу институтнинг “Умумий педагогика-психология” кафедраси мудири Х.Устаджалилова “Истеъдод” жамғармаси томонидан эълон қилинган танловда ғолиб бўлиб, Россия Федерациясининг А.С.Пушкин номидаги Ленинград давлат университетида 2018 йил октябрь ойида малака ошириб қайтган[16].

2018 йилга келиб, “Истеъдод” жамғармаси фаолиятини тубдан қайта кўриб чиқиш ва янгида ташкил этиш бўйича амалий ҳаракатлар бошланди. Эндиликда нафақат республика ёшларини хорижда таҳсил олишларини ташкил этиш, балки хорижда яшаётган ва профессионал фаолиятини юритаётган ватандошларимиз, айниқса, катта илмий салоҳиятга эга олимлар, мутахассислар ва истеъдодли ёшлар билан яқин ҳамкорликни йўлга қўйиш, шунингдек, Ўзбекистоннинг ҳар томонлама ривожланиши учун зарур, жаҳон меҳнат бозорида рақобатбардош ва юқори малакали мутахассисларни етакчи хорижий таълим муассасаларида ҳамда Ўзбекистонда тайёрлаш, малакасини ошириш орқали кадрлар билан таъминлаш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 25 сентябрдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги мутахассисларни хорижда тайёрлаш ва ватандошлар билан мулоқот қилиш бўйича “Эл-юрт умиди” жамғармаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги ПФ-5545-сон Фармони қабул қилинди[17]. Ушбу фармонга асосан, “Истеъдод” жамғармаси ўзгартирилиб, ҳукукий вориси бўлган “Эл-юрт умиди” жамғармаси ташкил этилди. Нафақат жамғарманинг номи ўзгартирилди, балки ишлаш услуби ва ваколат доираси кенгайтирилди. “Эл-юрт умиди” жамғармаси иқтидорли ёшларни хорижда ўқитиш билан биргаликда, юксак салоҳиятга эга бўлган, хорижда истиқомат қилиб фаолият юритаётган ватандошларимизнинг билим ва малакаларидан республикани янада ривожлантиришда самарали фойдаланиши бўйича мустаҳкам алоқаларни ўрнатиш билан ҳам шуғулланадиган бўлди.

Ўтган вақт мобайнида жамғарма фаолиятида бир қатор ижобий ишлар амалга оширилганлигини гувоҳи бўлиш мумкин. Жумладан, жамғарма томонидан олиб борилган сайи-ҳаракатлар туфайли 2020 йил 3 январ куни Ўзбекистон тарихида илк маротаба Тошкент шаҳрида Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат хизматини ривожлантириш агентлиги ҳамда “Эл-юрт умиди” жамғармаси томонидан “Янгиланаётган Ўзбекистонга янги авлод кадрлари” мавзусида собиқ “Умид” жамғармаси битирувчиларининг биринчи халқаро конференцияси ташкил этилди[18]. Конференцияда 300 дан ортиқ “Умид” жамғармаси битирувчилари иштирок этишди[19]. Айнан хорижда фаолият юритаётган ватандошлар билан мустаҳкам алоқаларнинг ўрнатилиши натижасида республикада амалга оширилаётган ижобий ислохотларнинг самарали бўлишига хизмат қилмоқда. Олий таълим соҳасига кредит-модул тизимининг жорий қилинишида ҳам уларнинг таклиф ва тавсиялари муҳим аҳамият касб этди.

Шунингдек, “Эл-юрт умиди” жамғармаси ташкил этилгандан сўнг 2018 йилда тўртта таълим дастури бўйича 375 киши чет эл университетларига юборилган бўлса, 2020 йилга келиб дастур 1000 кишини қамраб олди[20]. Хорижда ёшларни ўқитиш борасида юқоридаги даврлаштиришдан келиб чиқиб, иккинчи ва учинчи даврга нисбатан тўртинчи даврга келиб ёшларни хорижда таълим олишлари учун катта эътибор қаратилди. Бунини келтирилган рақамлардан ҳам билиш мумкин. “Эл-юрт умиди” жамғармасининг фаолияти ўзидан олдин мавжуд бўлган “Умид” ва “Истеъдод” жамғармалари фаолиятига нисбатан анча самарали ва кенг қўламлилиги билан фарқ қилди.

4. Хулосалар:

Хулоса ўрнида таъкидлаш лозимки, мустақиллик йилларида ёшларни ривожланган хорижий давлатларнинг етакчи олий таълим муассасаларида таълим олишлари, малака

оширишларини ташкил қилиш бўйича бир қатор ислохотлар амалга оширилди. Мустақилликнинг дастлабки йилларидан республика иқтисодиётида тақчиллик бўлишига қарамасдан бу соҳадаги ишларга алоҳида эътибор қаратилди. Мустақилликнинг дастлабки 25 йилида бу соҳада бир қатор ижобий натижаларга эришилган бўлсада, 2018 йилдан бошлаб ёшларни хорижда тахсил олишларини давлат томонидан қўллаб-қувватлашга қаратилган ислохотлар тезлашди ва бир қатор ижобий натижаларга эришилди. Бу амалга оширилган ўзгаришлар республика иқтисодий тармоқларини замон талабларига мос мутахассислар билан таъминлашга ёрдам беради.

Иктибослар/Сноски/References:

1. Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёевнинг Олий Мажлисга Мурожатномаси. – Тошкент: Тасвир, 2020. – Б. 18. (Address of the President of the Republic of Uzbekistan Shavkat Mirziyoyev to the Oliy Majlis. - Tashkent: Tasvir, 2020. - B. 18.)
2. Ўз МА. М-130-фонд, 1-рўйхат, 130-йиғма жилд, 7-варақ. (UzNA. Fund M-130, list 1, collection volume 130, sheet 7.)
3. Ўз МА. М-130-фонд, 1-рўйхат, 137-йиғма жилд, 82-варақ. (UzNA. Fund M-130, list 1, collection volume 137, sheet 82.)
4. Ўз МА. М-130-фонд, 1-рўйхат, 328-йиғма жилд, 69-варақ (UzNA. Fund M-130, List 1, Volume 328, Sheet 69)
5. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1997 йил 7 январдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтидорли ёшларнинг чет элда таълим олишларини қўллаб-қувватлаш “Умид” жамғармасини тузиш тўғрисида”ги ПФ-1694-сонли фармони. <http://www.lex.uz/docs/168039> (Хужжат кучини йўқотган 01.07.2003 й.) (Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated January 7, 1997 No. PF-1694 "On the establishment of the Umid fund of the President of the Republic of Uzbekistan to support the education of talented young people abroad". <http://www.lex.uz/docs/168039> (The document expired on 01.07.2003))
6. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1997 йил 30 декабрдаги “Устоз” Республика жамғармаси фаолиятини таъминлаш тўғрисида”ги 576-сон Қарори. <https://lex.uz/docs/589172> (Хужжат кучини йўқотган 01.07.2003 й.) (Resolution No. 576 of the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan dated December 30, 1997 "On ensuring the activities of the Ustoz" Republican Fund. <https://lex.uz/docs/589172> (The document expired on 01.07.2003))
7. Эл-юрт умиди” жамғармаси расмий сайти. <https://eyuf.uz/site/view-page?id=15> (The official website of the El-Yurt Umid Foundation. <https://eyuf.uz/site/view-page?id=15>)
8. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2003 йил 1 июлдаги “Истиқболли ёш педагог кадрлар малакасини ошириш ва тажриба алмашув тизимини такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-3272-сонли Фармони. <https://lex.uz/acts/484629> (Хужжат кучини йўқотган 30.04.2021) (Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated July 1, 2003 No. PF-3272 "On improving the qualifications of promising young pedagogues and improving the experience exchange system". <https://lex.uz/acts/484629> (The document expired on 04/30/2021))
9. “Эл-юрт умиди” жамғармаси расмий сайти. <https://eyuf.uz/site/view-page?id=15> (The official site of "El-Yurt Umid" Foundation. <https://eyuf.uz/site/view-page?id=15>)
10. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг истиқболли ёш педагог ва илмий кадрларнинг малакасини ошириш “Истеъдод” жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-5121-сон Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Тошкент: 2017. 30-сон. – Б. 13. (<https://lex.uz/docs/3286205>. Хужжат кучини йўқотган 12.02.2021) (Decree No. PF-5121 of the President of the Republic of Uzbekistan dated July 27, 2017 "On further improvement of the activities of the Iste'dod fund for training promising young pedagogues and scientific personnel". Collection of legal documents of the Republic of Uzbekistan. - Tashkent: 2017. Issue 30. - P. 13. (<https://lex.uz/docs/3286205>. The document expired on 12.02.2021))

11. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг истиқболли ёш педагог ва илмий кадрларнинг малакасини ошириш “Истеъдод” жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-5121-сон Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Тошкент: 2017. 30-сон. – Б. 15. (Decree No. PF-5121 of the President of the Republic of Uzbekistan dated July 27, 2017 "On further improvement of the activities of the Iste'dod fund for training promising young pedagogues and scientific personnel". Collection of legal documents of the Republic of Uzbekistan. - Tashkent: 2017. Issue 30. – P. 15.)

12. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги “Ўзбекистон Республикаси Президентининг истиқболли ёш педагог ва илмий кадрларнинг малакасини ошириш “Истеъдод” жамғармаси фаолиятини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги ПФ-5121-сон Фармони. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами. – Тошкент: 2017. 30-сон. – Б. 33-36. (Decree No. PF-5121 of the President of the Republic of Uzbekistan dated July 27, 2017 "On further improvement of the activity of the Iste'dod fund for training promising young pedagogues and scientific personnel". Collection of legal documents of the Republic of Uzbekistan. - Tashkent: 2017. Issue 30. – P. 33-36.)

13. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги жорий архиви. 43-варақ. (Current archive of the Ministry of Higher and Secondary Special Education of the Republic of Uzbekistan. Sheet 43.)

14. Андижон машинасозлик институти жорий архиви. Андижон машинасозлик институтининг илмий-тадқиқот ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш фаолияти бўйича 2018 йил ҳисоботи. – Андижон: 2018. – Б. 17. (Current archive of Andijan Institute of Mechanical Engineering. 2018 report on scientific-research and scientific-pedagogical training activities of Andijan Institute of Mechanical Engineering. - Andijan: 2018. – P. 17.)

15. Наманган муҳандислик-қурилиш институти жорий архиви. Наманган муҳандислик-қурилиш институтининг илмий-тадқиқот ва илмий педагогик кадрлар тайёрлаш фаолияти бўйича 2018 йил ҳисоботи. – Наманган: 2018. – Б. 27. (Current archive of Namangan Engineering-Construction Institute. Report of 2018 on scientific-research and scientific-pedagogical staff training activities of Namangan Engineering-Construction Institute. - Namangan: 2018. – P. 27.)

16. Қўқон давлат педагогика институти жорий архиви. Муқимий номидаги Қўқон давлат педагогика институтида илмий-тадқиқот фаолиятини ташкиллаштириш, илмий-педагог кадрлар тайёрлаш, иқтидорли талаба-ёшлар билан ишлаш, илмий-тадқиқот натижаларини ишлаб чиқаришга жорий этиш юзасидан 2018 йил давомида амалга оширилган ишлар бўйича ҳисобот. – Қўқон: 2018. – Б. 9. (Current archive of Kokan State Pedagogical Institute. Report on the activities carried out during 2018 in connection with the organization of research activities, training of scientific and pedagogical personnel, work with talented students and young people, introduction of research results into production at the Kokan State Pedagogical Institute named after Mukimi. – Kokan: 2018. – P. 9.)

17. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 25 сентябрдаги “Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги мутахассисларни хорижда тайёрлаш ва ватандошлар билан мулоқот қилиш бўйича “Эл-юрт умиди” жамғармаси фаолиятини ташкил этиш тўғрисида”ги ПФ-5545-сон Фармони <https://lex.uz/docs/3920037> (13.08.2019) (Decree of the President of the Republic of Uzbekistan dated September 25, 2018, No. PF-5545 "On the organization of the activities of the "El-yurt umidi" fund for the training of specialists under the Cabinet of Ministers of the Republic of Uzbekistan abroad and communication with compatriots" <https://lex.uz/docs/3920037> (13.08.2019)

18. “Янгиланаётган Ўзбекистонга янги авлод кадрлари”. Халқ сўзи. 2020 йил 4 январ. №3. ("A new generation of personnel for the renewing Uzbekistan". People's word. January 4, 2020. #3.)

19. Пойтахтимизда “Умид” жамғармаси битирувчиларининг биринчи халқаро конференцияси бўлиб ўтмоқда. <https://uzreport.news/society/poytahtimizda-umid-jam-armasi-bitiruvchilarining-birinchi-hal-aro-konferentsiyasi-bulib-ut> (25.02.2020) (The first international conference of graduates of the "Hope" Foundation is being held in our capital.)

20. Пойтахтимизда “Умид” жамғармаси битирувчиларининг биринчи халқаро конференцияси бўлиб ўтмоқда. <https://uzreport.news/society/poytahtimizda-umid-jam-armasi-bitiruvchilarining-birinchi-hal-aro-konferentsiyasi-bulib-ut> (25.02.2020) (The first international conference of graduates of the "Umid" Foundation is being held in our capital.)

ЎТМИШГА НАЗАР

7 ЖИЛД, 12 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ

ТОМ 7, НОМЕР 12

LOOK TO THE PAST

VOLUME 7, ISSUE 12

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz
Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Phone: (+998-94) 404-0000

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz
ООО Tadqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.
Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz
Тел: (+998-94) 404-0000